

บทที่ 2

นโยบายอังกฤษในอัฟริกา

หลังจากที่มีการเลือกตั้งในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1974 โดยฝ่ายพรรคกรรมกรได้รับชัยชนะ ก็ได้มีการคาดหมายกันว่าอาจมีการเปลี่ยนแปลงในนโยบายที่อังกฤษมีต่ออัฟริกา พรรคกรรมกรได้เป็นรัฐบาลของอังกฤษแทนพรรค คอนเซอร์เวทีฟ โดยชนะเพียง 4 ที่นั่ง พรรคเสรีนิยม และชาตินิยมชาวเวลส์ 2 คน มีจุดมุ่งหมายที่จะสนับสนุนนโยบายต่างประเทศของอังกฤษโดยทั่วไป ส่วนฝ่ายขวาที่ได้รับเลือกซึ่งมาจากไอร์แลนด์ตอนเหนือ มีแนวโน้มสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของอังกฤษในแนวเดิม แต่การสนับสนุนที่รัฐบาลจะได้รับจากนักชาตินิยมชาวสก๊อตแลนด์ ในสภาผู้แทนราษฎรไม่ค่อยจะมีความแน่นอนเท่าใดนัก บัจจุบันต่างๆ เหล่านี้อาจมีส่วนทำให้นโยบายของอังกฤษที่มีต่ออัฟริกาเปลี่ยนแปลงไปได้ไม่มากนักน้อย

รัฐบาลอังกฤษภายใต้ผู้นำคนใหม่ มีโครงการที่จะเจรจาเกี่ยวกับฐานะของตลาดร่วมรวมทั้งมีจุดมุ่งหมายที่จะจัดให้มีข้อตกลงเกี่ยวกับสินค้า และการค้าระหว่างประเทศโดยเสรี เพราะถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับอังกฤษและประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ พรรคกรรมกรของอังกฤษได้ประกาศว่า รัฐบาลอังกฤษจะพยายามอย่างยิ่งที่จะรักษาผลประโยชน์ของประเทศในเครือจักรภพและประเทศที่กำลังพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจให้ดีที่สุด และจะแสวงหาตลาดสินค้าของอังกฤษและของประเทศในเครือจักรภพให้มากยิ่งขึ้น ถ้าพิจารณาจุดมุ่งหมายของรัฐบาลอังกฤษที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า นโยบายช่วยเหลือและนโยบายทางด้านการค้าที่อังกฤษจะนำมาใช้ จะต้องก่อให้เกิดผลประโยชน์ไม่เพียงแต่อัฟริกา และประเทศในเครือจักรภพเท่านั้น แต่จะต้องอำนวยผลประโยชน์แก่ประเทศที่กำลังพัฒนาทั่ว ๆ ไปในโลกด้วย กล่าวได้ว่า สิ่งเหล่านี้เป็นความตั้งใจของรัฐบาลอังกฤษภายใต้พรรคกรรมกร

นอกเหนือไปจากนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ และการค้าแล้ว นโยบายทางด้านการเมืองที่อังกฤษมีต่ออัฟริกาได้กำลังเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งแต่ก่อนนั้น อังกฤษมีความสัมพันธ์ติดต่อกับรัฐบาลอัฟริกาได้อย่างใกล้ชิด แต่ในปัจจุบันค่อยๆ คลายลงไป อย่างไรก็ตาม ชาวอัฟริกันอาจจะต้องพบกับความผิดหวัง ถ้าหากหวังว่า รัฐบาลอังกฤษจะเปลี่ยนแปลงนโยบายที่มีต่ออัฟริกาได้อย่างสิ้นเชิง ซึ่งความผิดหวังเช่นนี้ รัฐบาลผิวขาวในอัฟริกาได้ได้เคยประสบมาแล้ว เมื่อคราวพรรคคอนเซอร์เวตีฟได้รับเลือกเป็นรัฐบาลเมื่อ 5 ปีที่แล้ว อย่างไรก็ดี การเปลี่ยนแปลงในนโยบายของอังกฤษที่มีต่ออัฟริกาได้ก็ยังปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน เช่น รัฐบาลอังกฤษประกาศออกมาว่า จะต่อต้านลัทธิอาณานิคม และการกีดกันผิวไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบใดก็ตาม ซึ่งก็หมายความว่า อังกฤษสนับสนุนการต่อสู้ของขบวนการปลดแอกในบริเวณอัฟริกาได้¹ ซึ่งแต่ก่อนนั้นอังกฤษไม่เคยกระทำเช่นนี้ นอกจากนี้ รัฐบาลอังกฤษยังได้ประกาศว่าจะให้ความร่วมมือต่อองค์การสหประชาชาติในปัญหาที่เกิดขึ้นในอัฟริกา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านการเมืองหรือเศรษฐกิจ รวมทั้งร่วมมือกับองค์การสหประชาชาติในด้านการลงโทษประเทศโรดีเซีย และจะไม่เห็นพ้องด้วยกับการกระทำใด ๆ ที่ไม่ได้เกิดจากความยินยอมของชาวอัฟริกันส่วนใหญ่

ในด้านการช่วยเหลือขบวนการปลดแอก เพื่อเอกราชในอัฟริกา นั้น พรรคกรรมกรซึ่งเป็นพรรครัฐบาลของอังกฤษ ได้กระทำผ่านองค์การต่างๆ ขององค์การสหประชาชาติ ในรูปการให้ความช่วยเหลือในด้านยารักษาโรค ด้านการศึกษา และทางด้านเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ รัฐบาลอังกฤษไม่กล้าที่จะให้ความช่วยเหลือในด้านอาวุธแก่ชาวอัฟริกันผู้รักชาติเหล่านั้นโดยตรง เพราะการกระทำเช่นนั้น จะทำให้ถูกพรรคคอนเซอร์เวตีฟ โจมตีได้ว่า รัฐบาลอังกฤษส่งอาวุธไปให้ผู้ก่อการร้ายชาวอัฟริกันมืดดำ เพื่อเช่นฆ่าชาวผิวขาวในโรดีเซีย และอัฟริกาได้ ซึ่งมีเหลืออดเหลือเชื่อเช่นเดียวกันกับ ชาวอังกฤษ ด้วยเหตุดังกล่าว รัฐบาลอังกฤษ จึงพยายามหลีกเลี่ยงการให้ความช่วยเหลือในรูปดังกล่าว เพราะเป็นการเสี่ยงต่อการสูญเสียความนิยมจากประชาชน

¹ I Anthony J. Hughes, "New Analysis : Britain's Africa Policy," *Africa Report*, March - Apr., 1947, Vol. 19, No. 2, pp. 2-4.

นับตั้งแต่ อังกฤษให้ความสนับสนุนการลงโทษขององค์การสหประชาชาติที่มีต่อรัฐบาลโรดีเซีย และรัฐบาลอัฟริกาใต้อยู่เป็นประจำ จึงทำให้ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น² ได้รับความกดดันที่จะต้องปฏิบัติเช่นเดียวกับอังกฤษ อย่างไรก็ตาม อังกฤษและประเทศตะวันตกอื่น ๆ ยังไม่ได้เตรียมในการเป็นปฏิปักษ์ต่ออัฟริกาใต้ อย่างชัดเจน แต่ก็เป็นที่หวังกันว่ารัฐบาลอังกฤษภายใต้พรรคกรรมกร จะสนับสนุนชาวอัฟริกันในปีญาอาณานิคมและปัญหาที่กั้นผิวในองค์การสหประชาชาติเพิ่มมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ซึ่งจะเป็นตัวอย่างแก่ประเทศตะวันตก และประเทศในเครือจักรภพอังกฤษที่จะต้องปฏิบัติในทำนองเดียวกัน การกระทำดังกล่าว จะมีผลทำให้ประเทศอัฟริกาใต้อยู่โดดเดี่ยวท่ามกลางเสียงประณามจากทั่วโลก และต้องปฏิบัติตามมติขององค์การสหประชาชาติในที่สุด ดังจะเห็นได้จากปอร์ตูกเทศยอมปลดปล่อยดินแดนอาณานิคมของตนหมดในที่สุด ในปัจจุบันสมาชิกพรรคกรรมกรมีความต้องการให้อังกฤษ ขอยกต่ออัฟริกาใต้ โดยตัดความสัมพันธ์ทางการค้า และทางเศรษฐกิจกับอัฟริกาใต้โดยเด็ดขาด ซึ่งปรากฏว่าได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกสภาทุกคน³

ในด้านทหาร รัฐบาลอังกฤษได้ยกเลิกข้อตกลงทางทหารกับอัฟริกาใต้ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1975 เนื่องจากรัฐบาลอัฟริกาใต้ไม่ยอมยุติการใช้นโยบายกีดกันผิว⁴ รวมทั้งยกเลิกการใช้ฐานทัพเรือของตนที่ไซมอนส์ทาวน์ (Simonsotwn) ในอัฟริกาใต้ ฐานทัพนี้ถูกสร้างขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อต่อต้านสงครามนิวเคลียร์ และสงครามเชื้อโรค อย่างไรก็ตามรัฐบาลอัฟริกาใต้ได้ประกาศออกมาว่าถึงแม้จะได้รับการบีบบังคับจากฝ่ายตะวันตกและภายนอกก็ตาม แต่ความสัมพันธ์กับประเทศฝ่ายตะวันตกดีขึ้นกว่า 30 ปีที่แล้วมา ทั้งนี้โดยอ้างเหตุผล 4 ประการ ซึ่งฝ่ายตะวันตกยังคงจำเป็นต้องติดต่อกับเกี่ยวข้องกับ คือ

(ก) มีวัตถุดิบและแร่ยูเรเนียมที่ฝ่ายตะวันตกต้องการ

² ญุ Yoko Kitazawa, "Japan's Alliance with Apartheid," *Africa Report*. Vol. 19, No. 6. November-December 1974, pp 37-41.

³ Hughes, *op.cit.*, p. 56

⁴ *The Bangkok Post*, Tuesday, June 17, 1975, p. 9.

- (ข) มีความสำคัญทางด้านจุลยุทธศาสตร์ในแง่คุมอำนาจเส้นทางการเดินเรือผ่านแหลมกู๊ดโฮป
- (ค) ประสิทธิภาพในการปราบปรามพวกคอมมิวนิสต์ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของฝ่ายตะวันตก
- (ง) พยายามที่จะกำจัดปัญหาการแบ่งผิวและเชื้อชาติ

โดยสรุปแล้ว การที่พรรคกรรมกร ได้เข้ามาเป็นรัฐบาลก็เป็นเรื่องซึ่งให้เห็นว่าจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงบางอย่างในนโยบายที่อังกฤษมีต่อแอฟริกา การเปลี่ยนแปลงนั้นอาจเป็นไปได้ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง แต่ไม่พ้นหลักนโยบายสนับสนุนเสรีภาพ และสิทธิมนุษยชนของชาวแอฟริกันทั้งปวง และเป็นเรื่องที่จะต้องรอดูต่อไปว่า นโยบายของอังกฤษในทวีปแอฟริกา ท่ามกลางบรรยากาศการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศ จะเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใด